

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Mai 2020

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul I 2020
Mai 2020

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	9
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

În contextul pandemiei COVID-19, ce a luat amploare în România începând cu luna martie a anului 2020, piața creditului a înregistrat modificări importante în T1 2020. Așteptările pentru trimestrul următor (T2 2020) sunt de continuare a acestor tendințe, dar într-o manieră mult mai pronunțată. În T1 2020, o pondere moderată a instituțiilor de credit au înăspriț standardele de creditare, în timp ce cererea de credite s-a redus. Pentru T2 2020, băncile, într-o pondere importantă, estimează înăsprirea standardelor de creditare pentru toate tipurile de credite, cele mai afectate fiind creditele de consum acordate populației și cele pe termen scurt acordate IMM. Cererea de credite este estimată să se reducă și în T2 2020, băncile semnalând acest lucru într-o proporție însemnată în cazul cererii populației (pentru ambele tipuri de credite) și al cererii IMM pentru credite pe termen lung.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T1 2020	T2 2020 (așteptări)	T1 2020	T2 2020 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↓	↓	↓	↓
	Credite pentru consum	↓	↓	↓	↓
Companii, total		↓	↓	↓	↓

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/ menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au devenit mai restrictive în T1 2020, pe fondul înăspriii acestora atât pentru IMM, cât și pentru corporații, pentru toate tipurile de scadențe. Pentru T2 2020, instituțiile de credit (în procent net de peste 54 la sută) estimează că standardele de creditare și termenii contractelor de credit sau a liniilor de credit pentru companii nefinanciare vor deveni mai restrictivi într-o anumită măsură.

- **Termenii creditării** au înregistrat evoluții eterogene în T1 2020. O parte dintre termeni s-au menținut neschimbați, în timp ce *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR s-a relaxat, iar plafonul maxim pentru valoarea creditului, prima solicitată pentru creditele mai riscante și scadența maximă s-au înăspriț.
- **Cererea de credite din partea companiilor**, în ansamblul lor, s-a diminuat în T1 2020. În structură, evoluțiile au fost similare celor la nivel agregat, cu excepția creditelor pe termen scurt din partea corporațiilor unde un procent mic de bănci (procent net de 1 la sută) au declarat că cererea pentru acest tip de credite a crescut. Pentru T2 2020, băncile estimează o diminuare a cererii de credite din partea companiilor, în special a IMM.
- În T1 2020, a crescut ponderea instituțiilor de credit care au apreciat că **riscul de credit** aferent companiilor s-a majorat, atât la nivel agregat, cât și în structură. Analiza pe sectoare de activitate relevă majorarea riscului de credit pentru toate sectoarele.
- Băncile au raportat într-o proporție moderată (procent net de 10 la sută) o creștere a **solicitărilor de credit respinse** în T1 2020.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

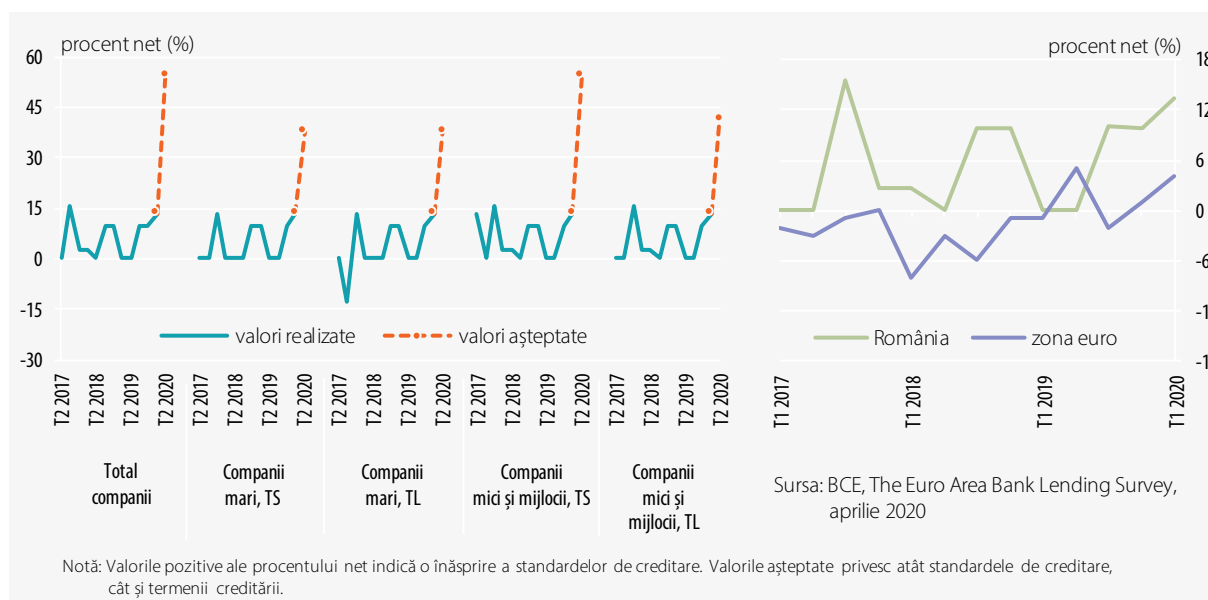
- În primul trimestru al anului 2020, o proporție însemnată a instituțiilor de credit au semnalat o înăsprire a **standardelor de creditare**, atât pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri (procent net de 12,1 la sută), cât și în cazul împrumuturilor de consum (procent net de 21,4 la sută). Băncile estimează pentru trimestrul următor (T2 2020) continuarea tendinței de înăsprire a standardelor de creditare (procent net de 44,9 la sută asociat creditelor imobiliare, procent net de 59,9 la sută asociat creditelor de consum).
- În ceea ce privește **termenii creditării** în cazul împrumuturilor imobiliare, instituțiile de credit au raportat o înăsprire asociată ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar (procent net de 4,1 la sută), în timp ce pentru creditele de consum întărirea condițiilor de creditare s-a datorat atât termenilor referitori la gradul de îndatorare (procent net de 17,7 la sută), cât și celor ce vizează plafonul maxim pentru valoarea creditului (procent net de 17,7 la sută).
- Instituțiile de credit au raportat pentru T1 2020 scăderea moderată a **cererii** în cazul ambelor categorii de credite destinate populației (procent net de -30 la sută pentru creditele imobiliare, procent net de -42 la sută pentru cele de consum). Așteptările băncilor pentru următorul trimestru sunt de declin al cererii de împrumuturi atât în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri (procent net de -88 la sută), cât și în cazul creditelor de consum (procent net de -86 la sută).
- Băncile au raportat o creștere a **ponderii solicitărilor de credite respinse** în T1 2020, în cazul ambelor categorii de credite acordate populației (procent net de 20,7 la sută pentru creditele imobiliare, procent net de 13,9 la sută pentru cele de consum).

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit, în procent net de circa 13 la sută, au declarat că în T1 2020 standardele de creditare au cunoscut o înăsprire. Evoluția la nivel agregat a standardelor de creditare a fost similară celei observate în structură, pentru toate tipurile de firme și de scadențe (Grafic 1.1). Pentru T2 2020, o parte majoritară dintre bănci (procent net de 54 la sută) estimează înăsprirea standardelor de creditare aferente companiilor. Această evoluție este preconizată a fi mai pronunțată în cazul creditelor pe termen scurt acordate IMM.

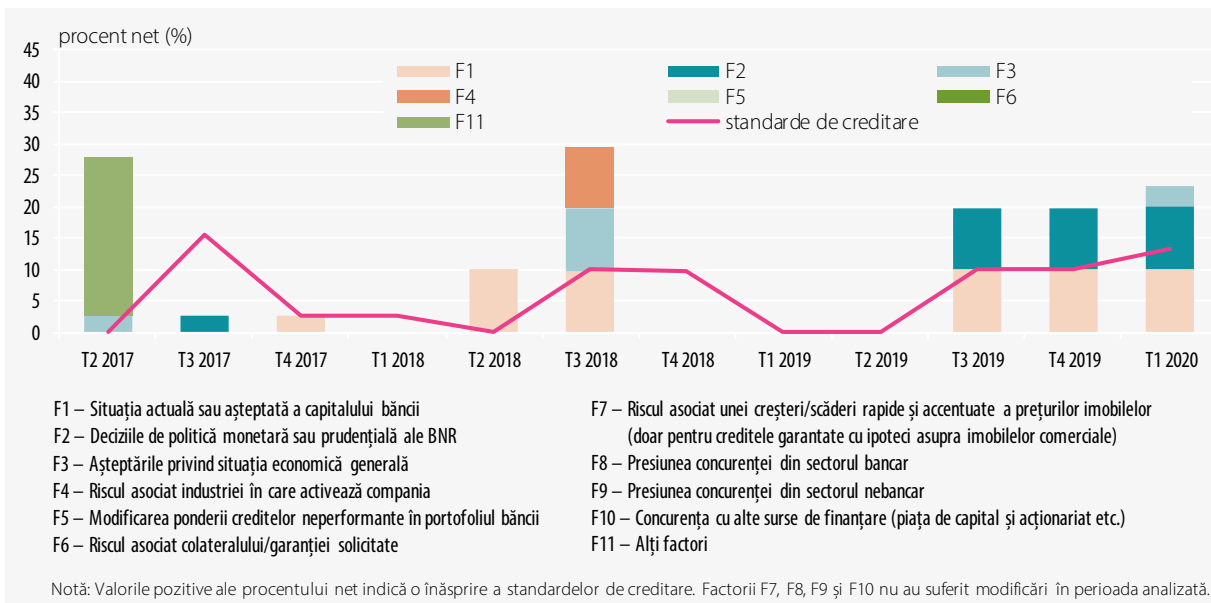
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

În opinia băncilor, factorii care au avut o contribuție mai mare la evoluția standardelor de creditare au fost situația actuală sau așteptată a capitalului băncilor și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR. Într-un procent net de doar 3,3 la sută, instituțiile de credit au apreciat că așteptările privind situația economică generală au condus la înăsprirea standardelor de creditare (Grafic 1.2).

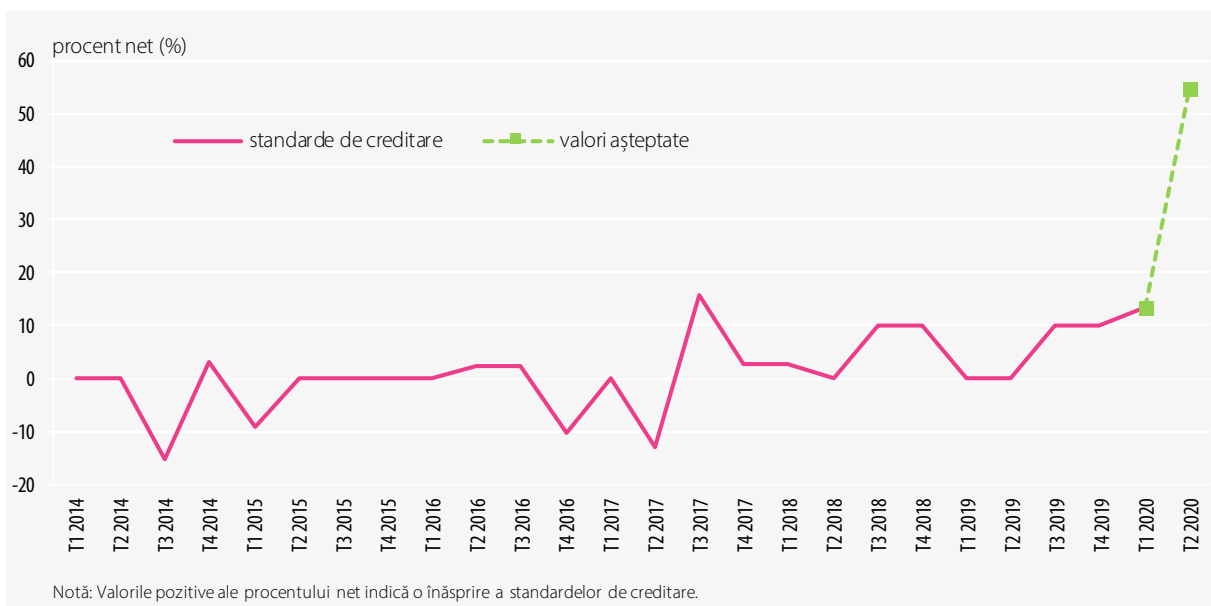
În zona euro, băncile care au înăsprirea standardelor de creditare în T1 2020 reprezintă o pondere redusă (procent net de 4 la sută). Această evoluție se situează sub cea înregistrată în timpul crizei financiare din 2008, pe fondul unei poziții de capital mai solide a băncilor, dar și al măsurilor prompte de susținere a economiei și a sectorului bancar. Nevoia de lichiditate a companiilor din zona euro a condus la majorarea cererii de credite din partea acestora, un procent net de 26 la sută dintre bănci raportând o creștere a acestui indicator în T1 2020.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

În T1 2020 standardele de creditare aferente împrumuturilor care au ca garanții ipotecă asupra imobilelor comerciale au urmat o evoluție similară celei raportate la nivel agregat, un procent net de circa 13 la sută dintre bănci considerând că pentru acest tip de credite standardele de creditare s-au înăsprit. Pentru T2 2020, majoritatea băncilor estimează înăspritarea standardelor pentru acest tip de credite (Grafic 1.3).

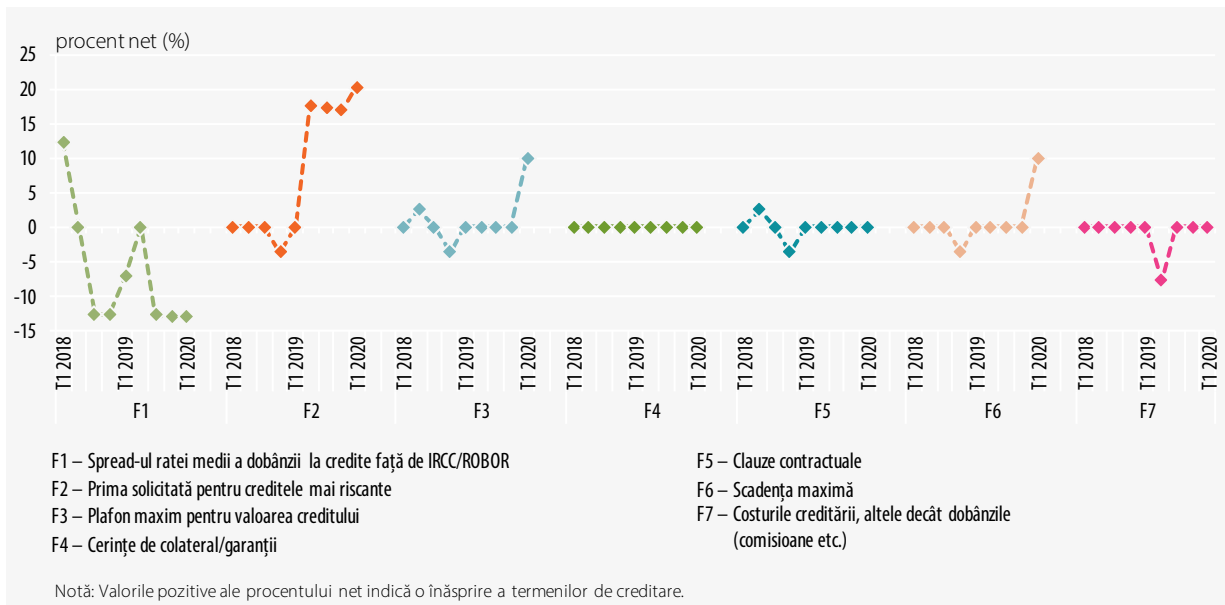
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T1 2020, un procent net de circa 20 la sută dintre bănci au majorat prima solicitată pentru creditele mai riscante, în timp ce în cazul plafonului maxim pentru valoarea creditului și scadenței maxime instituțiile de credit (în procent net de 10 la sută) au declarat că acestea au devenit mai restrictive într-o anumită măsură. *Spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ ROBOR 1M a înregistrat o relaxare în cazul unui procent net de 13 la sută dintre bănci (Grafic 1.4).

Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

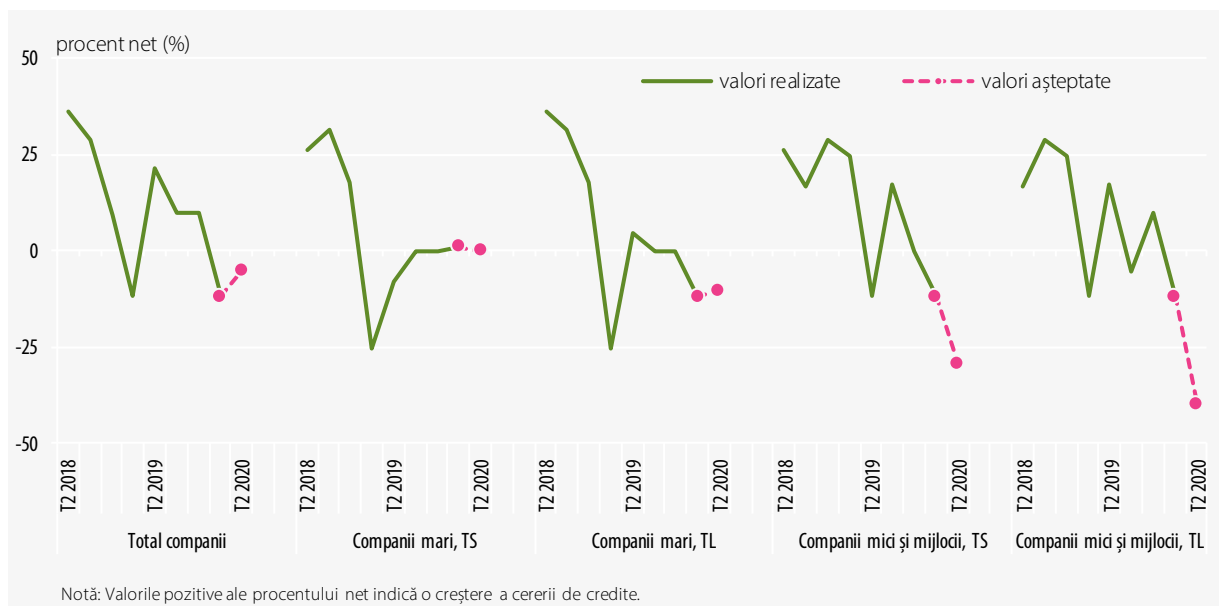

1.3. CEREREA DE CREDITE

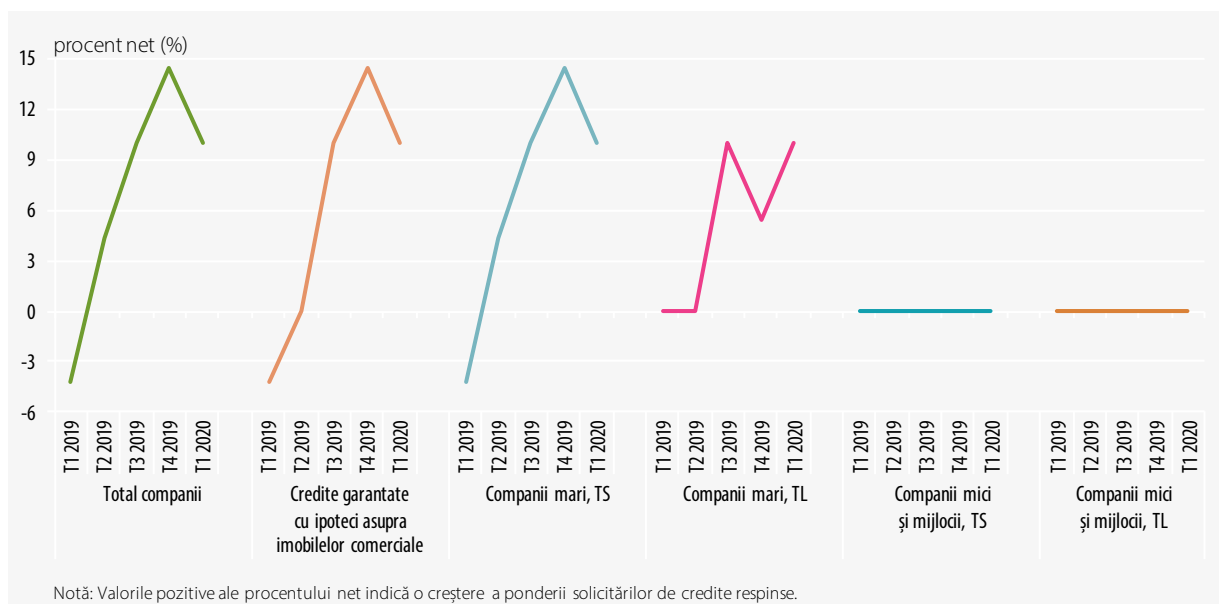
Băncile (în procent net de 12 la sută) apreciază că în T1 2020 cererea de credite din partea companiilor a fost moderat mai scăzută. Aceeași evoluție s-a observat și în structură, cu excepția creditelor pe termen scurt aferente companiilor de mari dimensiuni unde doar un procent net de 1 la sută dintre bănci consideră că cererea a crescut (Grafic 1.5). Pentru T2 2020, instituțiile de credit, în procent net de circa 5 la sută, estimează o diminuare a cererii de credite din partea companiilor. O pondere semnificativă dintre bănci (procent net de circa 40 la sută) prognozează o scădere cel puțin moderată a cererii de credite pe termen lung din partea IMM.

Pentru T1 2020, băncile (în procent net de 10 la sută) au raportat o creștere a ponderii solicitărilor de credite respinse în totalul creditelor solicitate de firme. Evoluția la nivel agregat a fost determinată de creșterea ponderii creditelor garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale și a creditelor pe termen scurt solicitate de corporații, care au fost respinse (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

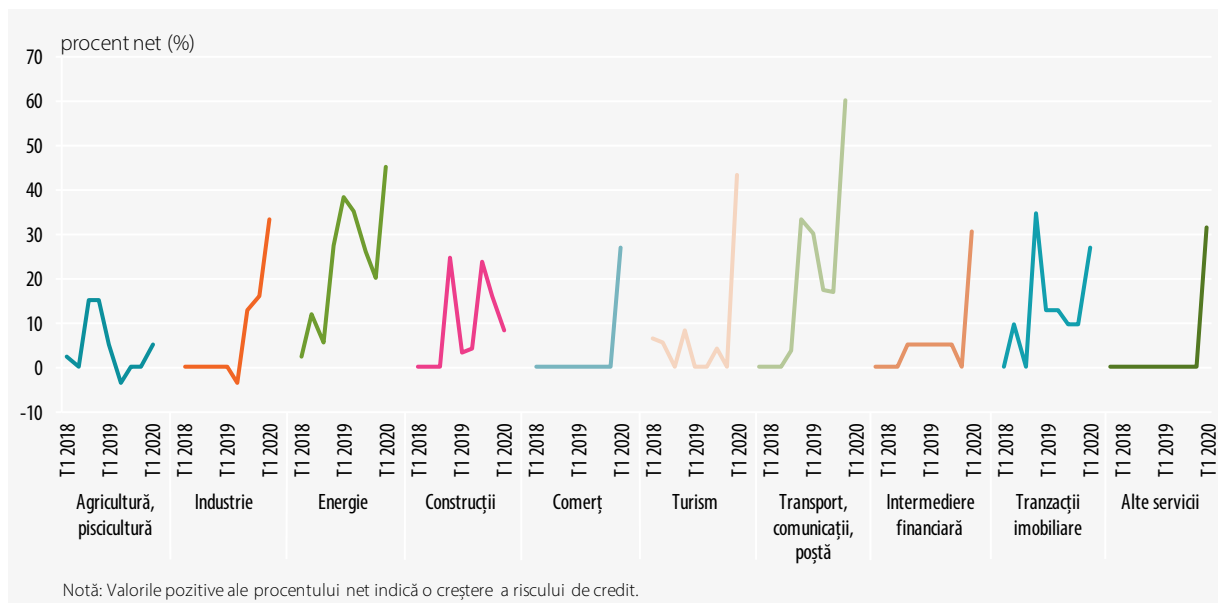
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

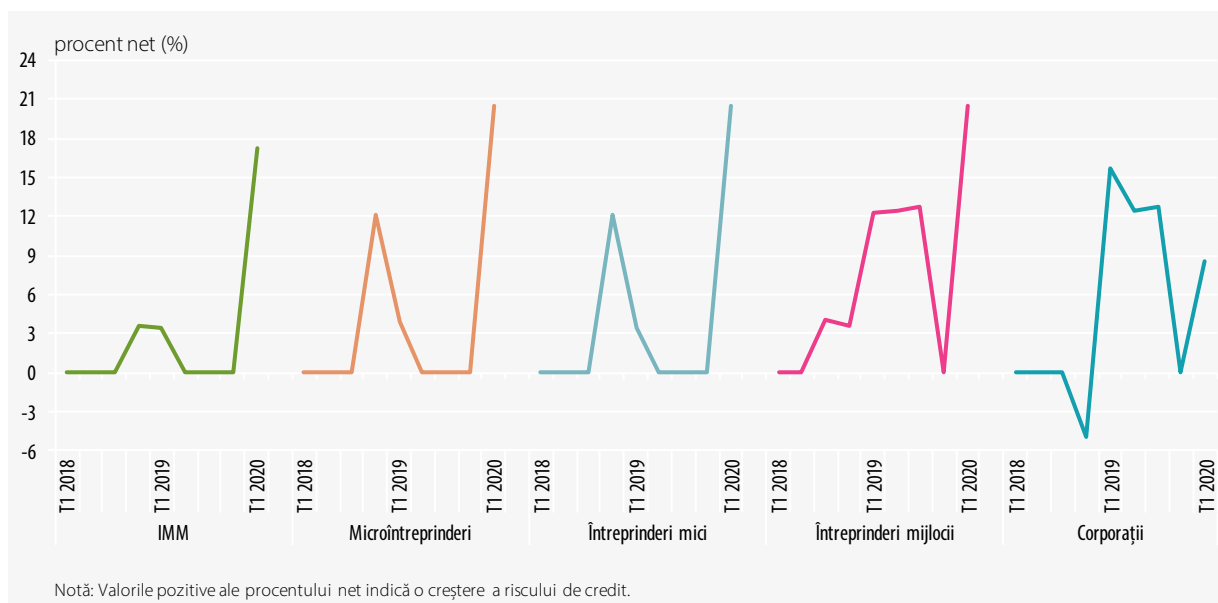
Analizând în structură, băncile apreciază că riscul aferent tuturor sectoarelor de activitate a crescut în T1 2020. Cele mai ridicate procente nete s-au consemnat în cazul sectoarelor transport și comunicații, energie și turism (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

În T1 2020, riscul aferent companiilor în funcție de dimensiune a crescut. În opinia unei ponderi mai mari dintre bănci în cazul IMM decât în cel al corporațiilor riscul de credit a înregistrat o majorare (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

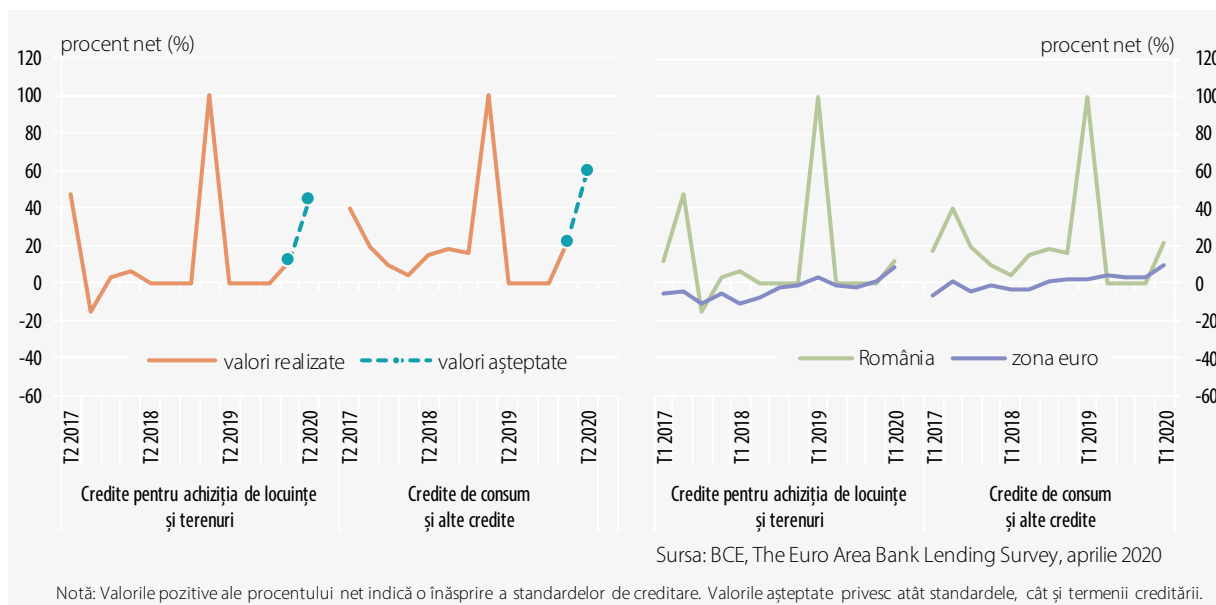
Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) a fost în T1 2020 de circa 42 la sută, în creștere cu aproape 7 puncte procentuale comparativ cu trimestrul anterior. În structură, față de T4 2019, cea mai mare variație s-a înregistrat în cazul sectoarelor utilității (+7,4 puncte procentuale), construcții (+2,2 puncte procentuale) și comerț (+2,2 puncte procentuale).

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit au înăsprit într-o oarecare măsură standardele de creditare în primul trimestru al anului 2020, atât în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri (procent net de 12,1 la sută), cât și în cel al creditelor de consum acordate populației (procent net de 21,4 la sută). Băncile autohtone estimează pentru următorul trimestru (T2 2020) continuarea tendinței de înăsprire a standardelor de creditare în cazul ambelor categorii de împrumuturi destinate populației (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

La nivelul zonei euro, standardele de creditare aferente atât creditelor acordate populației pentru achiziția de locuințe (9 la sută procent net), cât și cele aferente creditelor de consum (10 la sută procent net) s-au înăsprit într-o oarecare măsură în primul trimestru al anului 2020, pe fondul deteriorării perspectivelor economice și bonității clienților, precum și diminuării toleranței la risc a băncilor. În contrast, băncile din zona euro au raportat ca având un impact neutru factori precum costul finanțării și

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

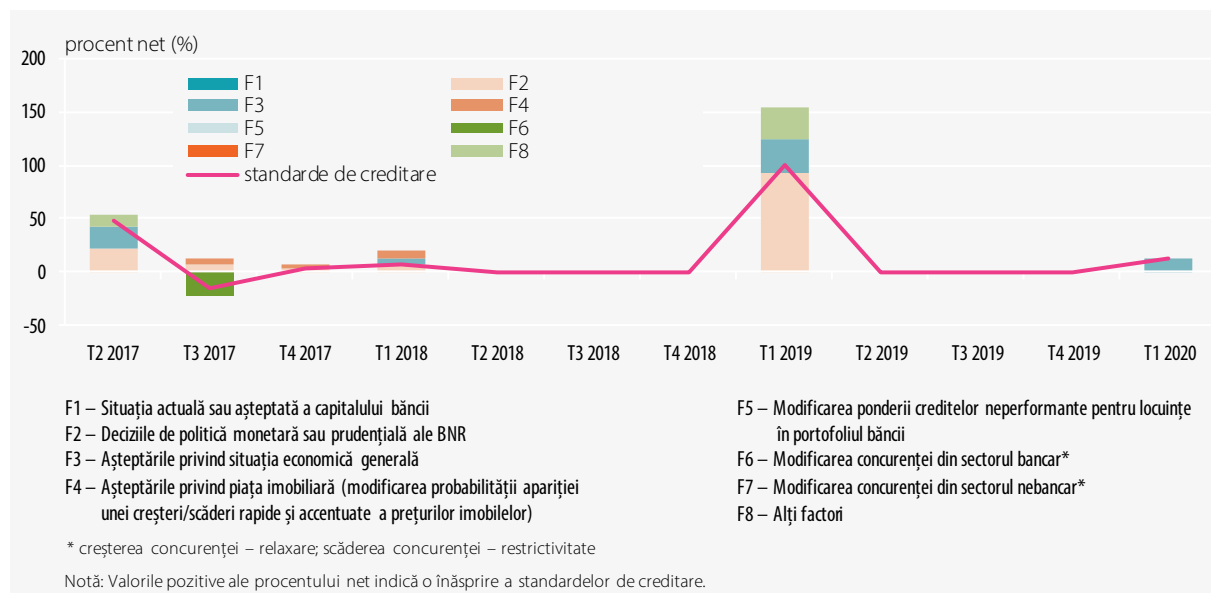
situația bilanțieră. Pentru următorul trimestru (T2 2020), instituțiile de credit estimează continuarea înăsprii nete a standardelor de creditare pentru ambele categorii de credite acordate populației, fiind reflectate, astfel, așteptările de înrăutățire a veniturilor populației și a situației locurilor de muncă.

Pierdere medie în caz de nerambursare (LGD¹) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare² a crescut cu 0,8 puncte procentuale, de la 47,7 la sută în T4 2019 la 48,5 la sută în T1 2020. În funcție de segmentul de creditare, principalele evoluții au fost: (i) diminuarea cu circa 0,7 puncte procentuale, de la 27,9 la sută în T4 2019 la 27,2 la sută în T1 2020, pentru creditele imobiliare; (ii) reducerea cu 1,5 puncte procentuale, de la 34,5 la sută în T4 2019 la 33 la sută în T1 2020 pentru creditele de consum garantate cu ipotecă; (iii) scăderea cu 0,3 puncte procentuale, de la 62 la sută în T4 2019 la 61,7 la sută în T1 2020 pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă; (iv) diminuarea cu 0,3 puncte procentuale, de la 59,5 la sută în T4 2019 la 59,2 la sută în T1 2020 pentru cardurile de credit.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Dintre factorii specifici standardelor de creditare aferente împrumuturilor imobiliare așteptările privind situația economică generală au condus la înăsprirea condițiilor de creditare în T1 2020, pe fondul declanșării crizei COVID-19 (Grafic 2.2).

Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

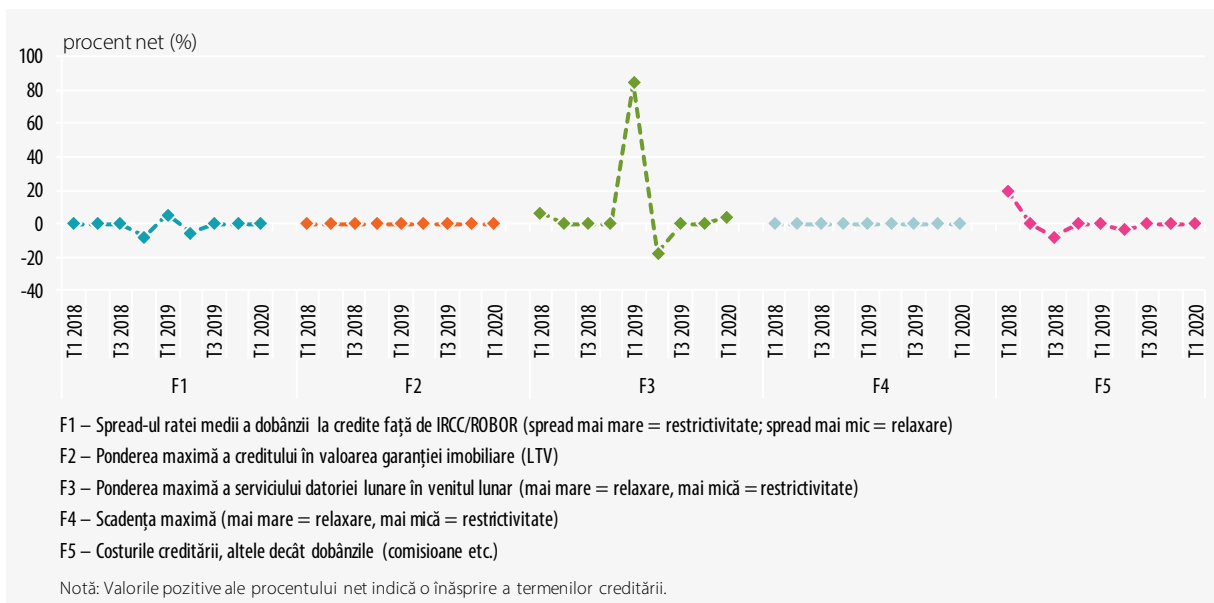

² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

(i) Termenii creditării

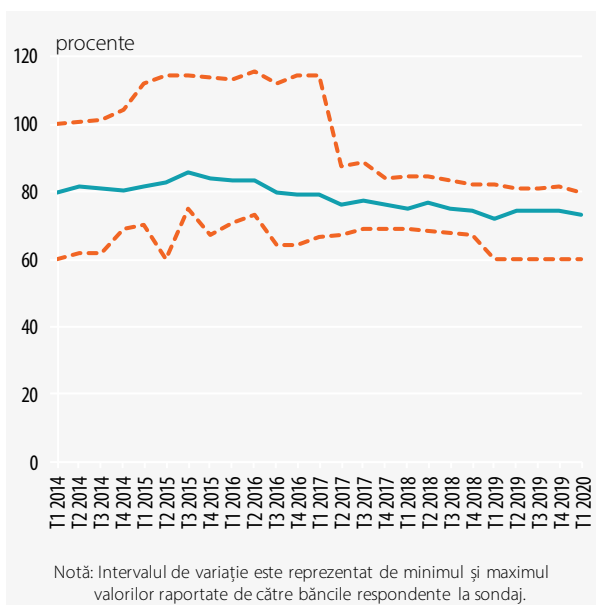
Termenii creditării au consemnat în T1 2020 creșterea restrictivității în ceea ce privește ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar (procent net de 4,1 la sută) pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri acordate populației (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

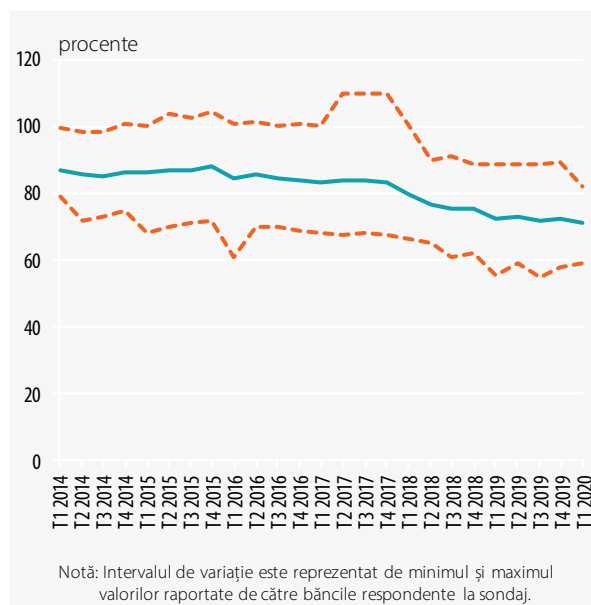

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) a scăzut cu circa 1 punct procentual, de la 74 la sută în T4 2019 la 73 la sută în T1 2020, pentru creditele nou-acordate în ultimele trei luni (Grafic 2.4), și cu circa 0,9 puncte procentuale, de la 72,1 la sută în T4 2019 la 71,2 la sută în T1 2020, pentru întregul portofoliu de credite (Grafic 2.5).

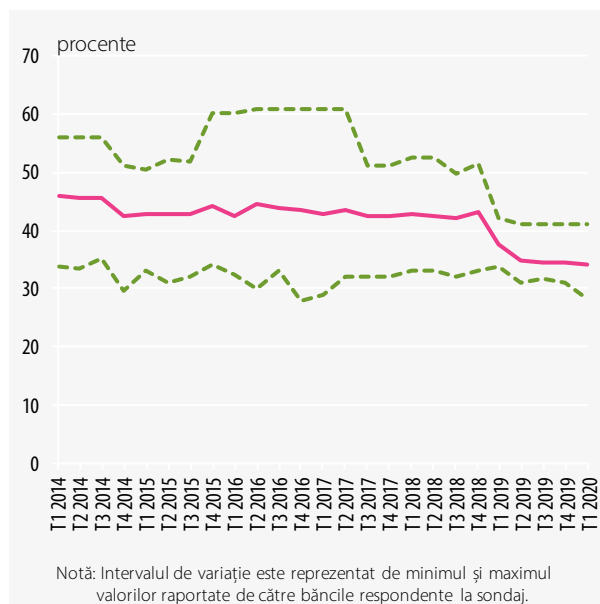
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

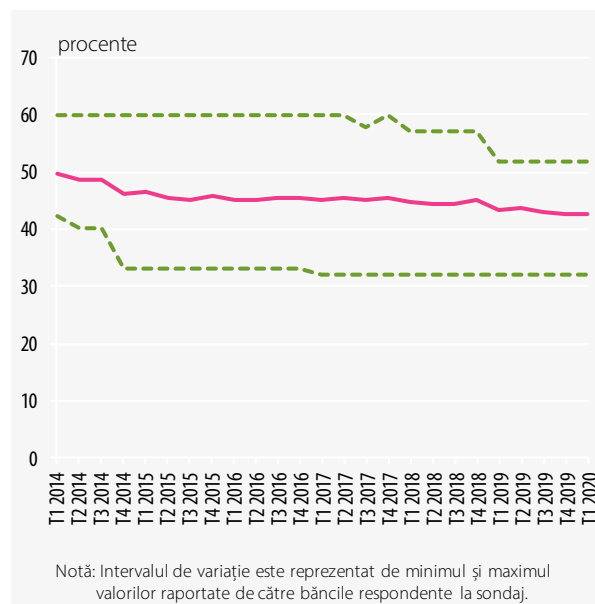
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

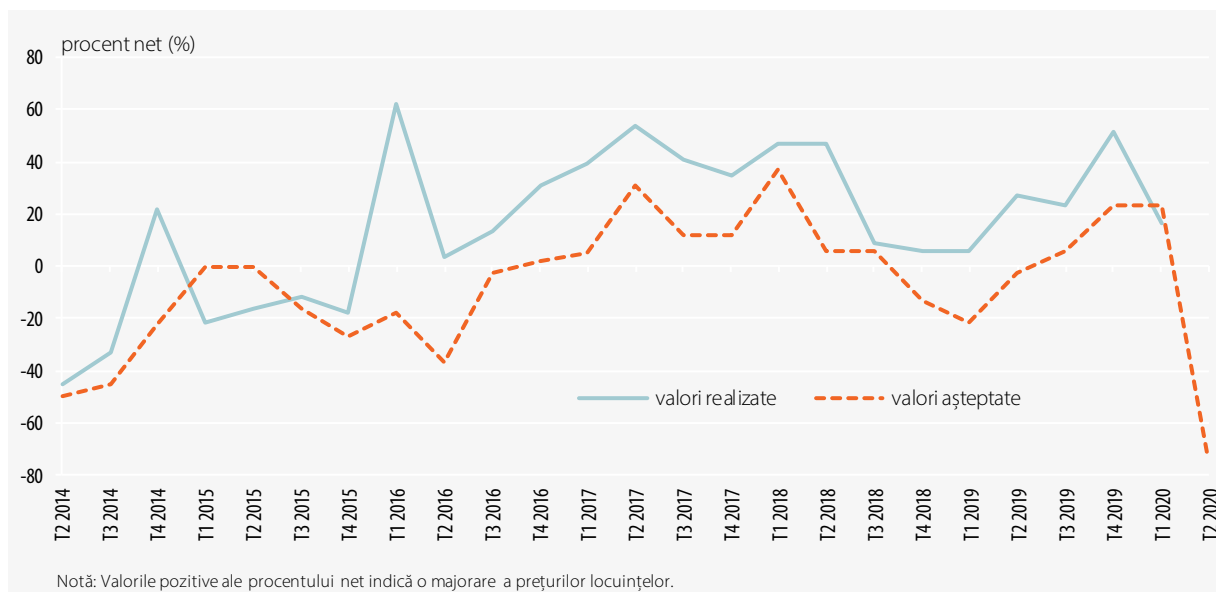
Nivelul mediu al gradului de îndatorare aferent portofoliului de împrumuturi acordate în ultimele trei luni a scăzut cu circa 0,5 puncte procentuale, de la 34,5 la sută în T4 2019 la 34 la sută în T1 2020. Impactul actual al condițiilor economice adverse asupra gradului de îndatorare este unul limitat (Grafic 2.6), un factor important fiind implementarea la începutul anului 2019 (cu suficient timp înainte de declanșarea pandemiei COVID-19) a măsurii macroprudențiale ce a vizat limitarea gradului de îndatorare. La nivelul întregului portofoliu de credite, gradul de îndatorare s-a menținut relativ constant, la 43 la sută (Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

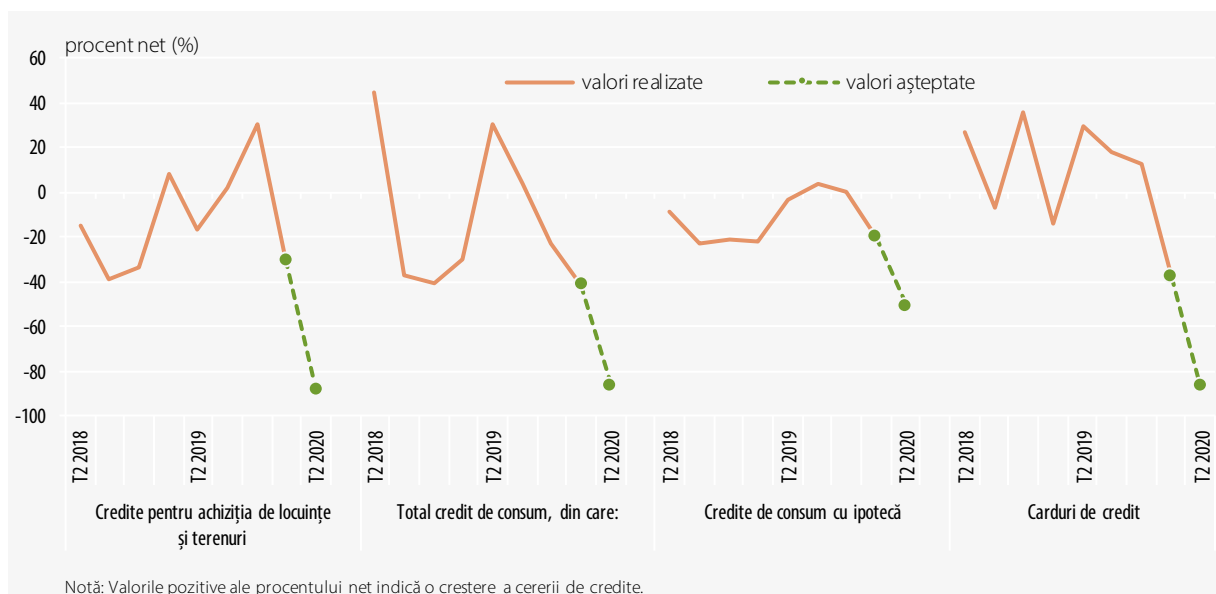
O proporție mai mare a instituțiilor de credit au raportat creșterea într-o anumită măsură a prețurilor proprietăților rezidențiale în T1 2020 (procent net de 16,7 la sută), în concordanță cu estimările din trimestrul precedent. Pentru trimestrul următor (T2 2020), majoritatea covârșitoare a băncilor autohtone previzionează o scădere a prețurilor locuințelor (procent net de -74 la sută) (Grafic 2.8).

Instituțiile de credit au raportat pentru T1 2020 scăderea moderată a cererii pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri (procent net de -30 la sută). Așteptările băncilor pentru următorul trimestru semnaleză un declin al cererii de credite imobiliare (procent net de -88 la sută) (Grafic 2.9).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

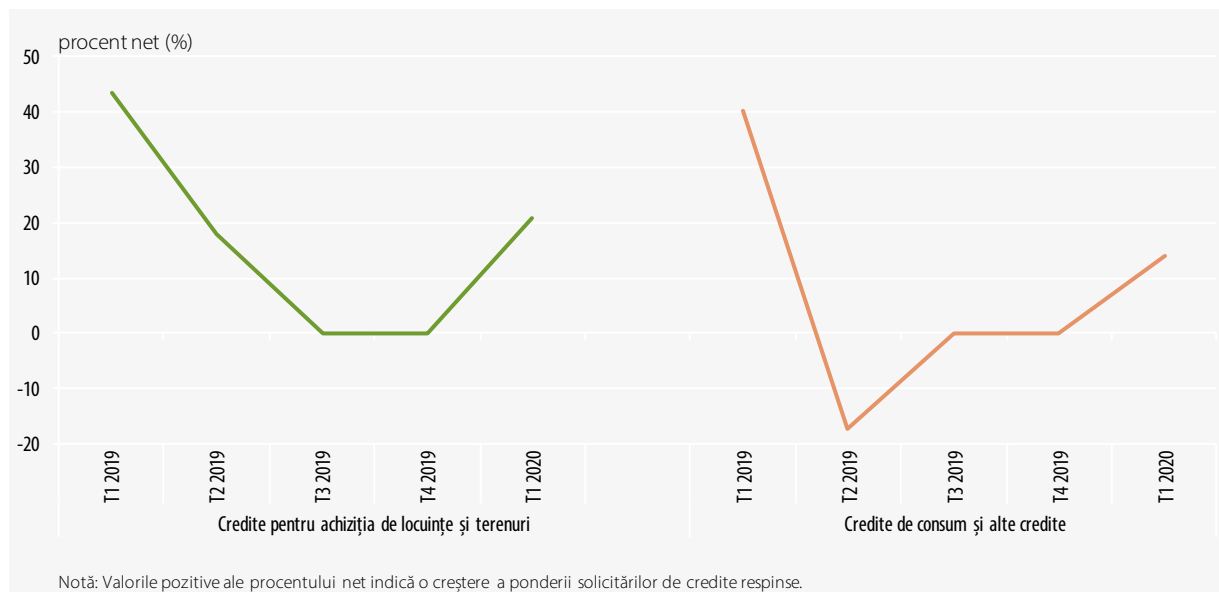

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

În acest context, băncile au raportat o creștere a ponderii solicitărilor de credite respinse destinate achiziției de locuințe sau terenuri în T1 2020 (procent net de 20,7 la sută) (Grafic 2.10).

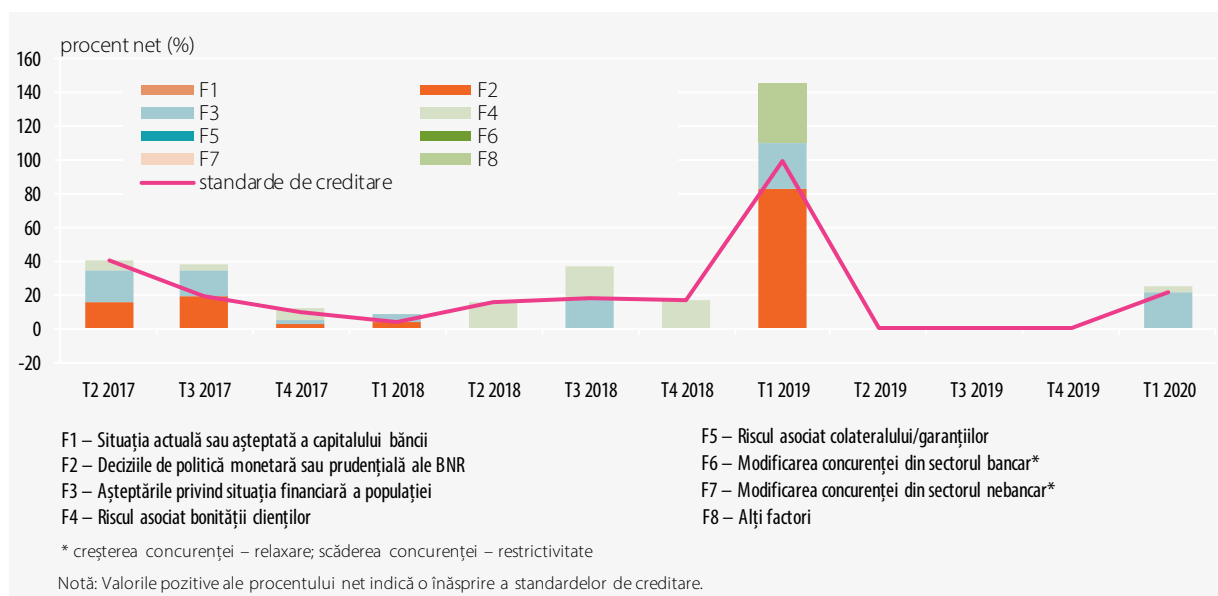
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Dintre factorii care au condus la înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile de consum în T1 2020, băncile au identificat așteptările privind situația financiară a populației (procent net de 21,4 la sută) și riscul asociat bonității clienților (procent net de 3,8 la sută) (Grafic 2.11).

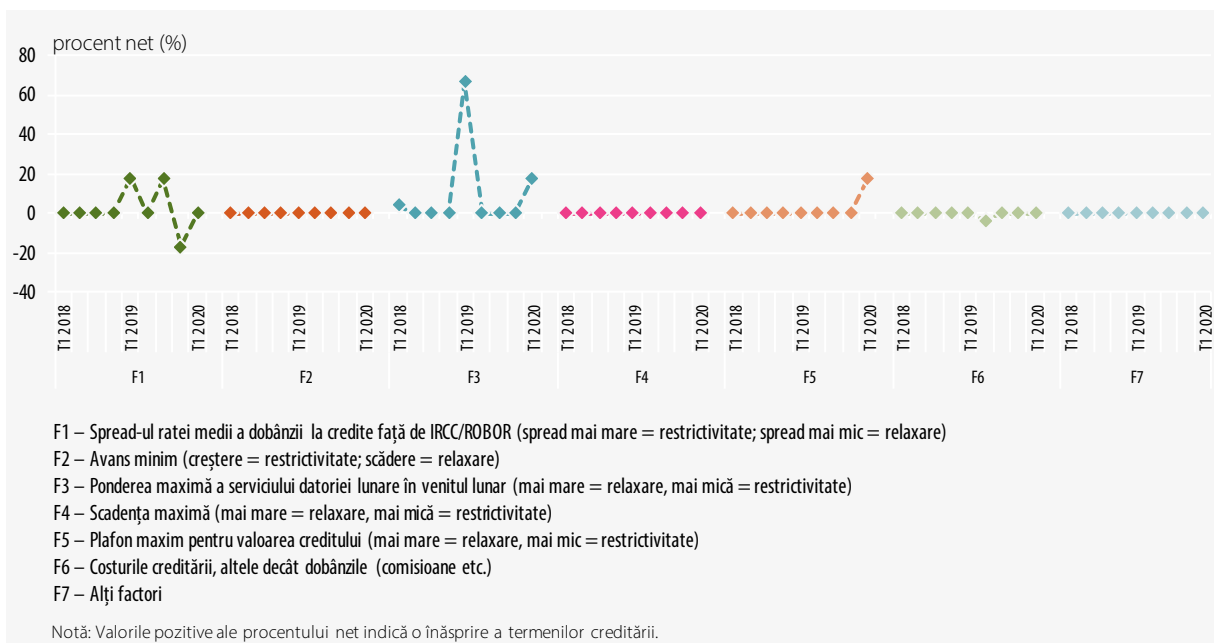
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii creditării care au determinat creșterea restrictivității în T1 2020, evidențiați de majoritatea instituțiilor de credit, sunt: ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar (procent net de 17,7 la sută) și plafonul maxim pentru valoarea creditului (procent net de 17,7 la sută) (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credite de consum

În primul trimestru al anului 2020 instituțiile de credit au raportat scăderea moderată a cererii în cazul creditelor de consum destinate populației (procent net de -42 la sută). În structură, băncile au raportat reduceri pentru toate tipurile de credite de consum în T1 2020 (procent net de -20 la sută pentru creditele de consum cu ipotecă, procent net de -38 la sută pentru cardurile de credit, procent net de -42 la sută pentru creditele de consum fără ipotecă) (Grafic 2.9). Așteptările majorității covârșitoare a băncilor pentru următorul trimestru (T2 2020) pun în evidență scăderea substanțială a cererii de credite de consum (procent net de -86 la sută). În acest context, băncile au raportat o creștere a ponderii solicitărilor respinse de credit de consum în T1 2020 (procent net de 13,9 la sută) (Grafic 2.10).

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice acordate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

